

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.80, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja.

Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Ilirska ulica številka 22. I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za rasne izjave itd. stanepetitvrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Jasnosti!

Dne 24. m. m. je sklenilo Narodno vječe v Zagrebu priklopitev Hrvatov in Slovencev k Srbiji. V nedeljo dne 1. decembra je sprejel srbski prestolonaslednik regent Aleksander deputacijo Narodnega vječa, ki mu je izročila posebno izjavo, s katero se pridružuje Srbiji vlada Slovencev. Deputaciji je izjavil regent Aleksander, da je vesel tega dogodka in upa na srečo nove države.

Ob tej priliki je seveda tudi nujno vprašanje, kako bo urejena ta država v političnem oziru. Niso to nobene postranske stvari, marveč prav važne so, ker ne maramo, da bi nas vodilni krogi tolažili z lepimi besedami, za kulisami pa sklepal ustavo in uredbe proti delavstvu. Eno teh ran jasno označuje članek s. n. n. v »Napreju« z dne 2. t. m.

»Slov. Narod« je začel intervjuvati srbske politike in častnike in ker je teh veliko, še ni upanja, da bodo »Narodovi« uvodniki kmalu prenehali. Vsi ti uvodniki ponavljajo dan na dan eno in isto: da so Srbiom Karadžordževići ljubši, kakor Slovenci in Hrvati.

»Slov. Narod« si dela nepotrebno delo, kajti začasno je vprašanje regentstva po njegovi želji rešeno. Pomisleke pa imamo proti načinu, kako opravlja to delo. Ne bodo mu zato hvaležni ne srbski politiki in oficirji, na katere se sklicuje, še manj pa naša slovenska javnost.

Obe stranki na Slovenskem, socialistična in klerikalna, ki zastopata republikanska načela, sta ustavili vsako polemiko glede republike in monarhije, ker je to vprašanje začasno s sklepom Narodnega vječa v Zagrebu rešeno. Zakaj so klerikalci to polemiko ustavili, ne vemo; mislimo pa, da iz istih razlogov, kakor socialisti: ker se nam zdi v škodo naroda, da bi javnost še naprej brez potrebe razburjali in needinost sejali.

Vse slovenske stranke so se izjavile za takojšnje ujedinjenje vseh Jugoslovancev, vse slovenske stranke so se pokorile sklepu Narodnega vječa glede regentstva Aleksandra — kaj hoče »Narod« še?

Ali išče za svojo stranko iz tega vprašanja strankarskih dobičkov? Mislimo, da dela uredništvo »Naroda« to politiko kar na svojo roko, kajti ne moremo si misliti, da bi izvrševalni odbor JDS hotel prevzeti odgovornost za to pisarjenje v tako kritičnih časih.

Sicer pa naj piše »Narod« kar hoče; mi nismo ne poklicani in ne voljni podučevati ga. Kar pa hočemo, to hočemo kar na kratko povedati:

Mi hočemo in zahtevamo v nekaterih vprašanih od Narodnega vječa jasnosti.

Vprašamo: Kaj je znano Narodnemu vječu, oziroma njega predsedniku dr. Korošcu o vsebini krfskega pakta, kaj o vsebini londonske pogodbe?

Tajna diplomacija, proti kateri se borijo demokrati celega sveta, je sklenila krfski in londonski dogovor — v teh dogovorih je govor tudi o nas, bivših avstrijskih Jugoslovanih. Zato hočemo vedeti, kakšno vsebino imajo ti dogovori!

Mislimo, da Narodno vječe ali pa vsaj dr. Korošec (ali dr. Trumbić) vsebino teh pogodb poznata: njihova dolžnost je, da nam njih vsebino povesta!

Ako pa sami ničesar ne vedo, vé o teh stvareh srbska vlada — in narodno vječe naj tam povpraša!

Vsa naša politika tava v temi, ker teh pogodb ne poznamo: Ne vemo, kaj določa krfski pakt glede dela jugoslovanskega naroda, ki je bival v Avstriji, ne vemo, kaj določa ta pakt glede vladavine naše države, ne vemo, kaj določa londonska pogodba glede italijanskih aspiracij na naše ozemlje!

Na ta vprašanja hočemo jasnosti! Ne rabimo nikakih diplomatskih in političnih tajnosti, najmanj tedaj, kadar gre za našo kožo! In slednjič smo — kljub dr. Miljotinu Zarniku in »Narodovemu« uvodniku — Slovenci vendarle ljudje, ki smo, sicer prisiljeni, se bojevali proti našim bratom iz Srbije, ki pa imamo vendar pravico izraziti svoje zahteve in se glede naše skupne jugoslovanske bodočnosti!

Ne varajmo sebelj in druge!

Dejstvo, da dobimo novo državo, v kateri bodo združeni Slovenci, Hrvati in Srbi je gotova stvar. Meje tej novi državi še niso določene; le v meglenih obrisih nam jih napovedujejo politiki, tako, da še prav nič ne vemo, pri čem smo. Kakor je razveseljiva ta vest, da je troimenski narod dosegel po krvi svetovne vojne svojo svobodo, svojo meščansko svobodo, nas vendar ta svoboda ne more zadovoljiti. Zakaj, če ustanovimo novo državo, moramo tudi vedeti, kakšna bo ta država, kako bo upravljana, kakšne pravice bodo imeli prebivalci v tej državi; ali morda ne bo našlo v njej izkoriščanje in zatiranje delovnih slojev zaščito ali bodo državljani enakopravni politično in socialno.

V političnih in socialnih razmerah je bila doslej pri Slovencih, Hrvatih in Srbih razlika. Slovenci smo imeli nekaj več socialne zakonodaje kakor pa Hrvati in Srbi in deloma tudi politično. Seveda ne gre tukaj za to, kaj je bilo doslej, gre pa pač za to, kako bo v bodoče.

Če se ozremo na okolo, vidimo, da se povsod snujejo republike, ljudovlade, in sicer s socialnodemokratsko vlado ali pa vsaj ob krepkem vplivu socialne demokracije. Znano nam je tudi, da so v Nemčiji uvedli osemurni delavnik, da ga uvedejo v Nemški Avstriji, da ga je uvedla boljševiška vlada, da so ga deloma uvedli tudi na Češkem. V tem pogledu so pa pri nas razmere precej drugačne. Pri nas se skrbi za močno vlado, za centralizacijo, v kateri bodo uspele le tiste stranke s svojimi zahtevami, ki bodo močne, ter bodo zlasti v prvi konstituenti izkušali izrabiti svoj vpliv čimbolj v interesu svoje stranke. Gotovo je, da bo konstituenta oziroma ustavni zbor po večini agrarski, to je kmetiški, drugo skupino bodo tvorili meščanski sloji in slednjič delavski zastopniki. Nič bolj naravno ni, kakor da bodo ob teh razmerah v ustavnem zboru stopili na površje interesi posameznih političnih in drugih struj; tedaj ne bodo več odločevali blagohotni nagibi, marveč le sebični politični in gospodarski interesi. Kdor ne bo imel v ustavnem zboru dovolj zastopstva, ta bo moral porabiti svoj vpliv potom svoje organizacije. Če bo delavstvo v tej novi državi hotelo doseči primerno zakonodajo, vsaj tako kakršno bo imelo delavstvo po drugih državah, bo moralo zastaviti vse sile. Nova država mora vedeti, da ima delavstvo vse glavne industrije v svojih rokah in da bo odločno zahtevalo socialno zakonodajo.

Nehote se vprašamo, kako bo s preskrbo brezposelnih, kako z delavskim varstvom, kako s preskrbo invalidov, ostarelih delavcev, z dosedanjimi bolniškimi blagajnami, bratovskimi skladnicami, nezgodno zavarovalnico in dr. Vsa ta vprašanja so važna. Vsa ta vprašanja se morajo rešiti ugodno za delavstvo!

Prav radi jemljemo socialne razmere angleškega delavstva za vzor in jih hočemo »prikrojiti« našim razmeram. Pri tem se pa temeljito motimo. Gospodarske razmere na Angleškem so odvisne od povsem drugih momentov. Anglija je bogata industrijska in eksportna dežela, ali pravzaprav bogat centrum velike države, ki opravlja administrativne posle, na drugi strani pa je delavstvo v Angliji močno organizirano. In ker mu bogata Anglija nudi razmeroma dobro eksistenco, se delavstvo sicer organizira in vobče dosega še precej uspehov brez velikih naporov.

Pri nas so pa razmere drugačne, pri nas ni koncentriran kapital, ne gospodari se s tujimi deželami, ne z dobičkom iz tujih narodov, marveč le v malenkostnih razmerah in razentega bo gospodarski sistem, ki se bo v naših malenkostnih razmerah razvil, skupuski.

Naša država bo morala opustiti vse nepotrebne izdatke, pospeševati bo morala le bolj podvig svojega položaja in skrbeti za življenje svojih državljanov. Če ne bo opustila militarizem, puhli birokratizem ter uredila svoje gospodarstvo v zmyslu splošnega socialnega položaja, potem bo delavstvo to zahtevalo najodločneje.

Iz revirnega odbora rudarjev.

V četrtek, dne 28. novembra t. l., se je vršila v »Delavskem domu« v Trbovljah seja revirnega odbora rudarjev. Dnevni red seji je bil posebno važen. Navzoči so bili sodrugi: Čobal M., Siter Ig., Ule Ant., Malovrh K., Urlep Iv., Prašnikar F. ter za list »Delavec« Tokan Iv. Predvsem se je razpravljalo o nastalih novih potrebah strokovne organizacije rudarjev, ki naj bi se prilagodila novemu državnemu organizmu. S tem, ko je razpadla stara Avstrija, je nastalo važno vprašanje glede preustrojitve dosedanje »Unije rudarjev avstrijskih«, ki je dosedaj bila skupna organizacija vsega v stari Avstriji vposlenega rudarskega delavstva. S tem pa seveda še ni razpadla solidarnost ne le vseh rudarjev stare Avstrije, temveč

siej kot prej bodi temelj, na katerem naj sloni zgradba nove organizacije mednarodna sloga in proletarska solidarnost.

Sklep, ki ga je revirni odbor glede nove organizacijske tvorbe napravil, se glasi:

Ustanovi se posebna strokovna organizacija rudarjev, kateri naj bo delokrog po vsej slovenski deželi v državi Jugoslavije. Ta organizacija bodi v vsakem oziru popolnoma samostojna. Ime novi zvezi bodi »Unija slovenskih rudarjev«. Njen sedež bodi v Ljubljani. S tem je torej stara dosedaj skupna Unija rudarjev avstrijskih za nas prenehala.

Po nadaljnjem tozadevnem sklepu se pozivljajo blagajniki vseh naših podružnic, nahajajočih se na slovenskem ozemlju, naj na staro Unijo ne pošiljajo nič več prispevke, pač pa naj se vsi funkcionarji v vseh zadevah začasno obračajo na Trbovlje. Tjakaj naj se pošiljajo tudi vsi članski prispevki, v kolikor jih je odračunavati Uniji. Začasni naslov se torej glasi: »Unija slovenskih rudarjev« v Trbovljah, Delavski dom.

Ustanovni občni zbor nove Unije bo sklican še tekom meseca decembra t. l., najkasneje pa v prvi polovici meseca januarja 1919. Preuredbo pravil in pa pripravo potrebnih tiskovin je revirni odbor poveril sodrugom Siterju in Tokanu. Unijsko glasilo ostane »Delavec«, ki naj bo glasilo vseh osnujočih se novih slovenskih strokovnih zvez in organizacij.

Prvi, torej ustanovni občni zbor, bo iz praktičnih ozirov sklican v Trbovlje.

Glede denarnega prometa se bo stopilo v stik s Splošnim kreditnim društvom v Ljubljani, ki naj novi Uniji odpre potrebni konto. (Konec prihodnjšč.)

Wilson o miru.

Glasom besedila, ki ga sedaj priobčuje Reuterjev urad, je Wilson v svoji poslanici kongresu med drugim dejal:

Sedaj se zopet obračamo k nalogam miru, miru, ki je zavarovan proti neodgovornim samovladarjem in proti častihlepni vojaškimi koterijam ter zgrajen na temelju pravičnosti in primernosti, da se svet preuredi na novo. Ta mir organiziramo za vse narode sveta, ne samo za nas same, ako nam narodi dovolijo, da jim služimo. Naše misli so se v zadnjem času pečale z Evropo, Azijo ter bližnjim in daljnim vztokom, le malo pa so se pečale z dejanji miru in s preuredbo sveta, ki nas sedaj čakajo. Velikega pomena je, da odpravimo vse povode za nesporazumljenje s svojimi najbližjimi sosedi in doprinesemo dokaz prijateljstva. Upam, da mi člani senata dovolijo, da še enkrat izpregovorim o neratificirani prijateljski pogodbi s kolumbijsko republiko. Pozivljam Vas, da v tej zadevi kmalu storite ugodne ukrepe. Kar se tiče naših notranjih stvari, je problem našega povratka v mir, problem gospodarske in veleobrtnijske obnove. Tisti hip, ko smo vedeli, da je pogodba za premirje podpisana, smo orožje odložili. Surovine, ki jih je bila vlada iz strahu, da jih armado oskrbujejo industriji ne bi zmanjkalo, zasegla, so sedaj proste in vrnjene splošnim vrednotim. Velike industrijske naprave, katerih produkte in stroje je bila prevzela vlada, so zopet proste za namene, katerim smo služili pred vojno. Ni bilo mogoče kontrolo nad živili in plovstvom odpraviti prav tako hitro, ker se svet še vedno prehranjuje iz naših žitnic in ker se ladje še vedno porabljajo za prekomorsko preskrbljevanje naših ljudi in za tako hitri prevoz vojaštva v domovino, kakršnega dovoljujejo razmere. Pa tudi te nasilne odredbe se bodo, kolikor se da, omejile.

Wilson je potem govoril o novih uradih, ki jih je treba v svrhu vojne organizacije, ter je izjavil:

Odkar je bilo premirje zagotovljeno, je vlada zasledovala politiko, izkušnje teh korporacij na razpolago dati trgovcem. Nato je Wilson govoril o ukrepah, ki jih je treba, da se za dobo prehoda v mir prepreči prevelika brezdelnost. Glede Belgije in Severne Francije je dejal: Nobena še tako velika odškodninska svota ne bi mogla zadostovati, da se ti deželi za leta in leta obvarujeta brezupne škode. Zgoditi se mora več. Ko bi Belgija in Severna Francija jutri imeli denarja in sirovin v izobilju, bi vendarle ne mogli že jutri imeti svoj prostor v svetu, v svetovni industriji. Belgija in Francija ne smeta biti izročeni slučajnostim ostre konkurence. Upam, da se kongres ne bo pomišljal dovoliti prednostno ravnanje s temi prebivalstvi, ako bi se pokazala potreba za to, da se kateremu uradu da takšno dovoljenje, n. pr. vojnemu trgovinskemu uradu. Za stabilizacije in olajšanje obnove našega trgovinstva ni nobena reč večje važnosti, nego takojšnja odločitev glede davkov, ki naj se pobirajo v letih 1918, 1919 in 1920. Ko bi se bila vojna nadaljevala, bi bilo postalo potrebno, da dobimo za leto 1919 najmanj osem milijard dolarjev davka. Zdaj, ko je vojna končana, se more ta znesek znižati na šest milijard. Da bi se vladne naloge takoj skrčile, ni pričakovati.

V novi državi.

Foleg političnih pravic, ki jih zahteva delavstvo od nove države, spadajo med glavne zahteve tudi socialne uredbe. Nikakor nam ne zadošča, če imamo demokratično republiko, ki ni demokratična, ali pa demokratično monarhijo, ki ni demokratična. Imamo lahko najdemokratičnejšo ustavo, najdemokratičnejšo politično državo, če pa nje reprezentanti in zastopniki nimajo socialnega smisla, če nimajo čuta socialne pravičnosti, nam vse to ne pomaga dosti. Zakaj v državi, kjer ni ta čut vzgojen toliko, da bi prevladoval politično mnenje, ostanejo v veljavi izključno stanovskointeresna načela in kdor ima večino v postvodajnih korporacijah, tisti odločuje v svojem lastnem interesu, ne glede na pohlevne in morda povsem opravičene želje manjšin. Tako je celo v stari meščanski republici Franciji. In če pregledamo bodočo Jugoslavijo, nam že dosedanji dogodki pričajo, da se ustvarja na tem ozemlju politična moč, ki bo hotela le malo slišati o delavskih zahtevah. Ni to pretirana bojazen ali prazen strah. Če pomislimo, da se naše politične meščanske stranke niso nikdar še pečale s socialnimi vprašanji, da so vse delavske zahteve ali brutalno ali pa s smešnimi argumenti zavračale, nam to bojazen le potrjujejo. Za primer vzemimo volilno pravico v kranjski deželni zbor, v občinski svet ljubljanski, zidanje stanovanjskih hiš v Ljubljani, da o Hrvaški niti ne govorimo ne. Za nobeno stvar ni bilo denarja; na drugi strani pa še pravijo, da vendar ne gre, da bi imel delavec enake pravice, kakor imoviti meščan, ki plačuje davke. Tako stališče zavzemajo gospodje v navedenih vprašanjih.

Kaj pa bodo rekli gospodje, če bo delavstvo zahtevalo boljše bolniško zavarovanje, boljše nezgodno zavarovanje, zavarovanje za brezposelnost, za starost in onemoglost? Vsi vrage bodo pokoncu. Križali se bodo, preklinjali in tarnali, da bo to provzročalo stroške, čeprav morajo delavci sami nositi vse stroške. Raje bodo hoteli, da delavec poginja na starost, ali če je brez dela, kakor da bi storili to, kar bodo storili po vseh drugih državah. Berači naj ali pa naj pogine delavec, delavka, ki je žrtvovala vse svoje moči pri delu za splošnost. Tega se bojimo.

Kakor se dogodki razvijajo, bomo imeli v marsičem Slovenci, Hrvati in Srbi avtonomijo. To je uspeli republikanski strank, zlasti slovenske klerikalne stranke. Ne maramo izreči nobene sodbe o tej stvari sedaj. Vendar pa se moramo ozreti na položaj. Čim več avtonomije, tem manj enotnosti bodo imeli posamezni deli v celi državi. In ravno v tem tiči tudi dejstvo, da se bo moralo delavstvo boriti na treh frontah za svoje pravice in vrhutega pride v vseh treh skupinah kmetijstvo do premoči. Slovenska ljudska stranka pravi sicer, vsaj njeni reprezentanti, da se strinja s socialnim programom socialno demokratičnega delavstva. Tudi utegne biti to res. Toda pri volitvah bodo prišli v državni ali ustavni zbor izrečni agrarci, ki se bodo v tem trenutku postavili izključno na svoje interesno stališče in ne bodo prav nič zalegle vse lepe čednosti in obljube njih voditeljev. Prav enako vlogo in še žalostnejšo bodo igrali takozvani napredni in demokratični strankarji, ki še nikoli niso imeli niti najmanjšega smisla za socialno zakonodajo in skrb.

Ostala bo nedvomno socialna demokracija in delavske strokovne organizacije v boju za svoje pravice popolnoma sama. Na lastne noge se bo moralo delavstvo postaviti, zahtevati in izsiliti svoje pravice. Nobenega drugega pota ni; edino pot lastnega dela nam more ustvariti boljše bodočnost, lastnega dela v krepkih strokovnih in političnih organizacijah, ker politične stranke na Slovenskem, Hrvaškem in v Srbiji še niso zrele, da bi se z njimi dalo razpravljati trezno in pametno o delavskih zahtevah. Če bi doživeli v tem pogledu razočaranje, bi nas veselilo, toda ne upamo mnogo, zato pa hočemo ostati trdni, hočemo uveljaviti svoje zahteve na vsak način in kar ne more doseči posameznik, to bodo dosegle naše močne organizacije. Trdno verujemo v moč organizacij, ki rastejo tako veselo kakor še nikdar, trdno zaupamo v zavednost in stanovitnost vseh naših sotrpinov. In zato zremo v bodočnost kljub črnim oblakom z vedrim očesom.

Domači pregled.

Sodrug Franc Magister umrl. V torek dne 3. t. m. je nekoliko pred odhodom iz tobačne tovarne v Ljubljani nagloma preminul sodrug Magister. Pokojnik je bil trdnega prepričanja in značaja, član politične in strokovne organizacije, član nadzornišтва konsumnega društva za Ljubljano in okolico ter društva »Svobode« in odbornik občine Vič-Glinca. Vedno je bil na svojem mestu, kadar ga je klical delavska dolžnost. Star je bil šele 52 let. Pogreb ljubega pokojnika je bil v četrtek dne 5. t. m. ob pol 4. popoldne iz Burske ulice na Glincah. Blag mu bodi spomin!

Organizacije, ki žele politične socialno demokratične shode naj se obračajo na tajništvo Jugoslovanske socialno demokratične stranke v Ljubljani, uprava »Napreja«. Vse organizacije in sodrugi, ki žele stanovske shode in ustanovitev strokovnih organizacij pa na strokovno tajništvo s. Viktor Zoré, Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.

Invalidom. Mornariška sekcija bivšega vojnega ministrstva je odgovorila, da bo začasno še izplačevala in likvidirala plače svojim invalidom. Narodna vlada v Ljubljani se je obrnila tudi do drugih oddelkov bivšega vojnega ministrstva, da začasno še izplačuje invalidom njih prispevke. Odgovora od teh oddelkov pa doslej še ni. — Po dobljenih informacijah se bodo penzije in doklade vojnim invalidom izplačevale kakor doslej, in sicer jih bo do nadalje za vse ozemlje bivše monarhije nakazovala penzijska likvidatura intendance 2. voja (Pensionsliquidatur der Intendanz des 2. Korps, Wien, IX., La-

ckierergasse 3). Ker v tem oziru doslej ni bilo jasnosti in se je to dokončno določilo šele pred kratkim, se utegne izplačilo za mesec december zakesniti za deset do dvanajst dni, o čemer se prizadeti invalidi obveščajo tem potom.

Komisija za preskrbovanje vračajočih se vojniki. Dosedanja kranjska deželna komisija za preskrbo vračajočih se vojniki v Ljubljani se je preosnovala v »Komisijo za preskrbovanje vračajočih se vojniki v Ljubljani«, njeno delovanje je razširjeno na vse območje Narodne vlade SHS v Ljubljani. »Slovenski odbor za vojne invalide v Ljubljani«, ki je posloval pri »Dobrodelnosti«, je spojen s to komisijo.

Posredovalni urad za begunce. Narodna vlada SHS v Ljubljani je ustanovila posredovalni urad za begunce v Ljubljani. Vodstvo tega urada je poverjeno okrajnemu glavarju dr. Viljemu Baltiču. Uradni prostori so na Dunajski cesti števil. 38 v I. nadstropju.

Poziv vsem industrijskim obratom. Narodni svet v Ljubljani nujno potrebuje statističnega materiala za vse industrijske stroke v naših pokrajinah, zlasti v svrhu določitve množine najpotrebnejših surovin za nadaljno produkcijo, kakor tudi produkcije same radi pospeševanja eksporta v prehodni in mirni dobi. Vsled tega se pozivljajo vsi javni in zasebni tovarniški, pa tudi drugi večji obrati, da najkasneje tekom 14 dni naznanijo Narodnemu svetu v Ljubljani sledeče podatke: Ime industrijalca (družbe), sedež podjetja, kaj izdeluje, koliko producira (letno v q, oziroma vagonih), s koliko konjskimi silami razpolaga, koliko delavcev zaposluje (v normalnih razmerah), če in koliko eksportira in kam, kake in koliko surovin potrebuje in od kod jih je dosedaj dobival. Ona industrijska podjetja, ki imajo svoj sedež izven Slovenije, ki pa imajo tovarne v slovenskem ozemlju, se pozivljajo, naj glede podjetij v našem ozemlju tudi pošljejo zaželenje podatke. — Narodni svet v Ljubljani.

Stari sistem uvajajo. Nikdar delavci še nismo zaupali meščanskim strankam in njihovim agitatorjem, ker smo bili vedno prepričani, da se bore le za svoje pravice. Da bo enako v novi državi Jugoslaviji, je samoobsebi umljivo. Najprej so kričali ljudstvu svobodo, pravice, enakopravnost; sedaj pa odklanja general pogajanja z nemškimi delavci, nadporočnik uvaja deveturni delavnik, ker zahtevajo to drugi tovarnarji, da ne bi njih delavstvo tudi dobilo skomine po osemurnem delu, hrvaška vlada ustavlja liste, ker se boji kritike itd. Vse to pomeni, da je gospodi ali zrasel greben ali pa delajo tako v strahu pred pravičnimi zahtevami delavstva. Lepe besede so nam prepevali, da nas premotijo, ob tem lepem petju so hoteli zajahati vladnega konjička, pritegniti vso oblast nase in — vladati. Lepo bi bilo to za gospodujoče, ne pa za delavstvo! Zadržitega mora delavstvo stati na braniku. Ne kaže se nam nikakršna lepa perspektiva, ne bodo naših pravičnih zahtev upoštevali, če jih ne bomo odločno zahtevali. Imeli bomo še hude boje, in pripravljani moramo biti na nje. Jugoslavija mora biti socialna in demokratična država, če ne, je boljše, da je ni.

Nova vlaka med Mariborom in Ljubljano. Južna železnica uvede pričenši s 7. decembrom (sobota) 1918 na progi Ljubljana-Maribor dva osebna vlaka. Prvi št. 30 pelje iz Ljubljane ob 7. zjutraj in pride v Maribor ob 11. dopoldne, vrne se pa pod št. 29 iz Maribora ob 5. popoldne in pride v Ljubljano ob 9. zvečer. Vlaka se ustavlja na vseh postajah.

Šoštanj. Strojarsko delavstvo se je tudi pri nas začelo zavedati, da je končno čas ustvariti strokovno organizacijo. Sedva, kar velja povsod drugod za delavstvo, to velja tudi za strojarje v Šoštanju,

in brez česa drugod delavstvo ne more izhajati, tudi ne bodo mogli izhajati strojarji. To je bila, je in bo mogočna strokovna organizacija. Organizacija, v kateri bi našli varno zavetišče vsi oni, ki vsled raznih ozirov niso še našli edino prave poti, je prej ali slej neizogibna. No, naši šoštanjski strojarji so se iz dolgega mrtvila vzdramili in se nahajajo pri delu, da se tudi oni kot enakoverden član solidarno postavijo v vrsto ostalih že strokovno organiziranih mezdnih trpinov. Lep korak so že storili. Število strokovno organiziranih strojarjev po vsem Slovenskem narasča tako, da ga v doglednem času menda ne bo strojarja, ki ne bi bil pripadnik svoje strokovne organizacije. V očigled temu dejstvu in spričo popolnoma novih razmer, bo tesna združitev vsega delavstva tako nujna kakor nikoli poprej. Zato so se tudi šoštanjski strojarji lotili dela, da ne bo prepozno. V nedeljo, dne 27. novembra t. l. se je vršil prav dobro obiskan shod, na katerem je bil vpostavljen temelj stanovske organizacije. Izvoljen je bil tudi odbor, kateremu je bila poverjena naloga, izvršiti vse potrebne predpriprave, stopiti v stik z merodajnimi sodrugji v Ljubljani in sploh ukreniti vse potrebno za redno delovanje podružnice novo vstvarjajoče se zveze slovenskih usnjarskih delavcev s sedežem v Ljubljani. V odbor so bili izvoljeni naslednji sodrugji: Hudobreznik, predsednik; Kopitar, namestnik; Pusovnik, blagajnik; Gregorc, namestnik; Ivančič, Toter in Presečnik, odborniki, ter Kovač, Kresnik in Rogeljšek kot pregledniki. Dopise, tikajoče se organizacije strojarjev v Šoštanju, je pošiljati na sledeči naslov: Hudobreznik Jožef, usnjarska tovarna v Šoštanju. Sedaj pa prijatelji, pritegnimo klobuček trdno v tilnik, da nam ga burja, s katero bomo imeli opraviti, ne vzame, zavilhamo rokave in na delo, da bo naša strokovna organizacija zgrajena iz kvadrov, ki naj jih tvorijo možje trdnih in neomajljivih značajev.

Velenje. K shodu rudarjev, ki se je vršil dne 27. novembra t. l., o katerem smo objavili poročilo v »Napreju«, bi imeli še dodatno omeniti, da je isti shod izvolil novo vodstvo naše podružnice rudarjev. Prva seja izvoljenega odbora se je vršila v nedeljo dne 1. t. m. v Pesjem, v gostilni g. M. Vrabič. Konstituiral se je odbor kakor sledi: Ivan Zalesnik, predsednik; Martin Jelen, nam.; glavna blagajnika Ferdinand Valenčak in Anton Hladin; Ferdinand Valenčak II., računovodja; Martin Hovnikar, namestnik; Hriberšek Franc, zapisnikar; Stropnik Franc II., namestnik; Pristovšek Alojzij, Mlinar Franc, Deberšek Anton, Berložnik Ignacij in Vidmar Alojzij, odborniki; končno Martinšek Andrej in Deberšek Baltazar, preglednika. Dalje se je odbor posvetoval tudi o tem, kako naj se uvede redno plačevanje članskih prispevkov in je sklenil uvesti pobiranje prispevkov pri članih na domu. V ta namen bo odbor določil dva ali tri zanesljive sodruge, ki bodo to nalogo redno vršili. To naj bi veljalo za sedaj, za pozneje se bo morda našlo še kak drugačen način. Naloga sodrugov inkasantov bo tudi, skrbeti za to, da bodo vsi člani naše podružnice dobivali pravočasno jim pripadajoči list »Delavec«. Redno pobiranje prispevkov in redno dostavljanje lista sta zadevi, ki naj bi tvorili dve kardinalni točki delovanja novega odbora. Sicer pa naj bi novi odbor uveljavil podružnico rudarjev v Velenjem in poglobil njeno delovanje tako, da postane naša strokovna organizacija središče vseh tu vposlenih rudarjev.

Čevljarji, ki prihajajo od vojakov, se pozivljajo, da se zglasijo takoj v »Vojni čevljarni«. Pripomni se obenem, da bodo ti delavci vojaščine oproščeni. Glede pogojev naj se zglasijo v pisarni zavoda za pospeševanje obrti, Ljubljana, Dunajska cesta št. 22.

Prihodnji tečaj podkovske šole v Ljubljani. Novi šolski tečaj na podkovski šoli Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani se prične dne 1. januarja 1919. Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja klavne živine in mesa. Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter naj ji priloži: 1. krstni list; 2. domovinski list; 3. šolsko spričevalo; 4. učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru; 5. npravstveno spričevalo. Prošnje za sprejem v podkovsko šolo, ki so proste kolektivne, naj se do 20. decembra t. l. pošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani. Tečaj bo trajal do konca junija 1919. Kdor dobro prestate skušnjo, more po postavi iz leta 1873., ki je še vedno v veljavi, dobiti pater podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče postati podkovski mojster. Pouk v šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za hrano ter za potrebne učne knjige. Stanovanje imajo učenci v zavodu. Doslej običajne podpore zaenkrat ni mogoče nikomur zagotoviti, ker doslej še ni nikakih zneskov v ta namen na razpolago. Učenci naj se zglase v podkovski šoli na Poljanski cesti. Ker je v slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živine in mesa, naj bi skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača ter živinskega in mesovnega oglednika. — Ravnateljstvo podkovske šole Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Slovenskim pisateljem. S 1. januarjem 1919. bo izdajalo izobraževalno društvo »Svoboda« v Ljubljani svoj družinski list »Svoboda«. V ta namen se obrača društvo do slovenskih pisateljev s prošnjo, naj kot sotrudniki sodelujejo pri listu, da se tudi delavstvu in sploh širšim slojem nudi duševna hrana, katere so doslej pogrešali. Pisatelji naj pošiljajo rokopise na: Uredništvo »Svobode«, Frančiškanska ulica 6.

Svetovni pregled.

Kdaj se bo vršil formalni sklep miru v obliki pogodbe? Washington, 3. decembra. V skupni seji kongresa je predsednik Wilson v poslanici izjavil, da upa, da se bo formalni sklep miru v obliki pogodbe izvršil spomladi. Zavzemal se je za novi, na tri leta proračunani brodojni načrt, ker se mu zdi nespameten poizkus, brodojni načrt prilagoditi bodoči svetovni politiki, ki je še povsem negotova. Smatra za svojo največjo dolžnost, udeleževati se mirovne konference v polnem obsegu, da doseže smotre, za katere so ameriški vojaki žrtvovali življenje in kri. Ob-

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumjenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 49. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 39 tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 38 prispevek t. l. že poravnani. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevkii odtegnejo.

ravnavaoč notranjepolitične probleme, je predsednik izjavil, da je pripravljen odpo- vedati se upravi železnic, čim se izdela drugačna zadovoljiva rešitev. Ko je pred- sednik naznanil, da se namerava mirovne konference udeležiti osebno, so se dvig- nili demokratični senatorji in so mu burno ploskali, republikanci pa so molčali. Čita- nje poslanice je trajalo skoro tričetrt ure. Potem je Wilson dvorano zapustil ob ži- vahnem pritrdjevanju demokratov. Ko se je bila poslanica prečitala, sta se vložili dve resoluciji. V eni predlaga republikanec Rodenberg, naj kongres izjavi, da Wilso- nu njegovo potovanje onemogoča izvrše- vati predsedniške dolžnosti. Ta resolucija se je odkazala komisiji.

Posvetovanja ententnih državnikov v Londonu. Reuterjev urad poroča: Na Downing Streetu se je danes vršila konfe- renca, ki so se je udeležili Lloyd George, Balfour, Bonar Law, šef generalnega štaba sir Henry Wilson, Foch, Clemen- ceau, Orlando in Sonnino. Dopoldanska posvetovanja so se pečala z vprašanjem, kdaj in na kakšen način naj se vrši mi- rovna konferenca ter s podrobnostmi na- daljnega izvajanja mirovnih pogodb. Mi- mogrede se je obravnavalo tudi vprašanje o bivšem nemškem cesarju. Sklepalo se bo šele potem, ko dospe predsednik Wil- son. — »Agence Havas« poroča iz Lon- dona: Današnja dopoldanska konferenca je trajala preko dveh ur. Maršalu Fochu in ministrskemu predsedniku Clemenceau- ju je številna množica priredila burne ovacije, ko sta se po konferenci peljala v svoje stanovanje. Popoldan bo zopet dalj- ša konferenca. Sklenilo se je, da pade od- ločitev po razmotrivanju in izmenjavanju mnenj šele potem, ko dospe Wilson. Ka- kor je Reuterjev urad doznal od mero- dajne strani, se ob posvetovanjih na an- gleško-francoski-italijanski konferenci niso pokazala nikakšna nasprotstva v nazira- njih. Storili so se v popolni edinosti konč- ni in važni sklepi. Domenili so se o uredbi miru. Prihodnja seja bo jutri. V uradnih krogih zatrjujejo, da se pred koncem kon- ference o podrobnostih v pretres vzetih vprašanj ne bo nič povedalo. Storjeni sklepi da so končnoveljavni. Kakor se na- dalje poroča, se bodo jutrišnja pogajanja pečala s stvarmi, ki so v zvezi s temi sklepi.

Ameriška živila za Češko. Kakor je »Češko Slovo« izvedelo od pristojne strani, so v pristanišče v Bordeauxu prispele velikanske množine Čehoslovaški državi namenjenih živil in blaga iz Amerike.

Na Češkem grmenje topov. Iz Frei- stadta v mülhlskem okraju poročajo listu »Linzer Tagespost« 3. t. m.: Danes po- poldne so semkaj prispeli prvi begunci z južne Češke, in sicer narodni brambovci. Pripovedujejo, da Čehi s 15 cm topovi ob- streljujejo Kaplice in pa občino Malonte (Meinetschlag). Narodni brambovci so morali bežati, ker so Čehoslovaki povsod nadmočni. Čehi niso daleč od gorenje- avstrijske meje. Drugi begunci pripovedu- jejo, da stoji pred Budjejevicami oklopni vlak in da Kaplice gore. V Freistadtu se je davi slišalo grmenje topov. Freistadtska mestna občina se je, da prebivalstvo po- miri, do železniškega urada freistadtskega obrnila z vprašanjem, jeli ni njegovim or- ganom v Kaplicah nič natančnejšega zna- no. Železniški urad je mestni občini na- mignil, da kapliško železniško osobje ne sme ničesar povedati.

Na Češkem odpravljeno plemstvo. V seji narodne skupščine so sprejeli zakon o odpravi plemstva, nazivov in redov. Zakon določa, da se odpravijo redi, plem- stvo in vsi iz teh izviraajoči nazivi, v ko- likor so se podeljevali v odlikovanje. Ve- ljavni ostanejo nazivi doktor in inženir ter vsa po visokih šolah podeljena odliko- vanja, na primer častni doktorat. Bivši plemiči ne smejo dodajati svojemu imenu

častnega priimka ali plemstvo označujo- čega dodatka. Meščani republike ne sme- jo pravnoveljavno sprejemati odlikovanja v inozemstvu. Zakon se je sprejel brez debate v vseh branjih.

Čehi, Rumuni in Srbi na Ogrskem. Ogrski kor. urad poroča: Vojno ministr- stvo priobčuje nastopno poročilo o tujih četah na ogrskih tleh: Čehi. Med Morava- nom (Marchegg) in Deveny-Ujfalujem so češke čete napadle most čez Moravo (March) ter v bližini Deveny-Ujfaluja stoječo hišo železniškega čuvaja. Naši stražarji so jih po kratkem boju zavrnil. V okolici Galosa je položaj neizpremen- njen. Poročajo, da prodirajo Čehi v oko- lišu Trenčina in Bana. — Rumuni. Naprej potisnjeni rumunski oddelki so začeli prodirati tudi v okolišu Borga. V Maroški do- lini se rumunske čete bližajo Maros- Vasarhelyju. Tudi od Szemerskega prela- za sem prodirajo Rumuni. Manjši oddelki so dosegli Braš. — Srbi. Srbska stotnija je zasedla Pečuh. V ostalem je položaj neizpremenjen.

Likvidacija Avstrije. Kakor pišejo li- sti, bo razločitvi Nemške Avstrije od po- sameznih narodnostnih držav treba cele vrste obsežnih likvidacij. Zato se, kakor pripovedujejo v poslanskih krogih, za vse te stvari ustanovi posebna poslovalnica, ki ji bo najbrž načeloval bivši ministrski predsednik baron Beck. Nadalje poročajo listi, da nameravajo za poslanika pri Vati- kanu imenovati dr. Baechleta.

Prve kontribucije Nemčiji. »Vorwärts« poroča: General Nudand je dal izročiti nemški komisiji noto, kjer zahteva za vzdrževanje angleške posadke v prvem mesecu 40 milijonov in za ameriško po- sadko 54 milijonov mark. Prvi rok, v znesku 10 milijonov mark je plačljiv dne 5. decembra 1918 v Douvrinu, nadaljnih 30 milijonov mark pa 12. t. m. v Kölnu. Zahtevki za nadaljnje stroške zasedbe bodo še naznanjeni.

Italijanski guvernerji v zasedenih krajih. V smislu naredbe vrhovnega ar- madnega poveljstva z dne 19. pr. m., ob- javljene v uradnem listu, so bili imenova- ni guvernerji: 1. za Trentinsko, s sede- žem v Tridentu, in sicer za ozemlje Tren- tinskega, Ampezzana in Zgornje Adiže do demarkacijske črte: Generalni lajtnant Guglielmo Pecori-Giraldi; 2. za Julijsko Benečijo, s sedežem v Trstu, in sicer za ozemlje, obsegajoče Trst z okolico, Go- riško-Gradiščansko in Istro ter cisalpin- ske dele Kranjske in Koroške, nahajajoče se v demarkacijski črti: Generalni lajtnant Carlo Pettiti di Roreto; 3. za Dalmacijo, s sedežem v Zadru, in sicer za kopno ozem- lje in za otoke Dalmatinskega kraljestva, v kolikor se nahajajo v demarkacijski črti: Viceadmiral Enrico Millo.

Na Španskem imajo vladno krizo. Gibljejo se konservativci, ki žele za posa- mezne dele države več avtonomije.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Sodruge G. P. v Štorah. Naslov je: Anton Kristan, ravnatelj v Ljubljani, Spodnja Šiška. Zdravo!

Izdajatelj in odgovorni urednik
Ivan Tokan.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

**Delavci, združujte in or-
ganizirajte se v strokov-
nih, političnih in gospo-
darskih organizacijah so-
cialno demokratičnega
delavstva! Torej na delo!**

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadatropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Kosenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Franciškanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1—2		Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kralgher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim iz- stavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam po- zove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bol- niška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpol- njeni bolniški list se mora takoj oddati v blagaj- niški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do na- čelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.